

Władyka, Wiesław

"Polska - Jugosławia 1934-1939. Z dziejów stosunków politycznych", Anna Garlicka, Wrocław [etc.] 1977 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 70/1, 184

1979

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Podporządkowane zasadzie chronologicznej rozdziały omawiają kolejno: położenie ludności miasta w dwudziestoleciu międzywojennym, początki życia politycznego w latach 1920—1930, polityczne konsekwencje wielkiego kryzysu ekonomicznego, oraz układ sił w drugiej połowie lat trzydziestych. Zdaniem autora, życie polityczne Gdyni determinował przede wszystkim dynamiczny rozwój portu. Z liczącej w 1920 r. 400 mieszkańców rybackiej wioski Gdynia przeistoczyła się do r. 1939 w wielkie 120-tysięczne miasto. Konflikty towarzyszące temu nie występującemu nigdzie indziej w Polsce wzrostowi, głównie zaś brak pracy i mieszkań, drożyzna artykułów spożywczych, nieuregulowane warunki pracy i płacy, sprzyjały pozyskiwaniu zwolenników przez partie robotnicze. Początkowo dominowała mocno zakorzeniona na Pomorzu Narodowa Partia Robotnicza, która stopniowo traciła jednak wpływ na rzecz Polskiej Partii Socjalistycznej. Duże znaczenie do działalności w Gdyni przywiązywali też komuniści. Polityczną działalność sanacji ułatwiały niewątpliwe sukcesy towarzyszące budowie portu. W tak wyjątkowych warunkach, mimo pewnych odrębności, życie polityczne Gdyni nie odbiegało jednak w sposób zasadniczy od ogólnokrajowych układów i procesów politycznych.

T. N.

Anna Garlicka, *Polska — Jugosławia 1934—1939. Z dziejów stosunków politycznych*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1977, s. 226.

Praca A. Garlickiej jest monografią stosunków politycznych między Polską a Jugosławią i zawiera szczegółową analizę gry dyplomatycznej Warszawy i Belgradu na arenie międzynarodowej w latach 1934—1939. Bazę źródłową stanowią przede wszystkim krajowe materiały archiwalne, akta Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Archiwum Akt Nowych, zbiory Centralnego Archiwum Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (zwłaszcza cenny zespół Studium ogólnego Oddziału II Sztabu Głównego), akta Ministerstwa Spraw Wojskowych i Sztabu Generalnego WP. Ponadto autorka wykorzystała jugosłowiańską prasę codzienną z okresu międzywojennego, literaturę pamiętnikarską i naukową.

Zasadniczą część książki tworzą trzy rozdziały ułożone chronologicznie: „Polska i Jugosławia wobec zabiegów o pakt bezpieczeństwa zbiorowego (1934—1935)”; „Polska i Jugosławia w latach walki o utrzymanie niezależności politycznej od mocarstw (jesień 1935 — wiosna 1937)”; „Polska i Jugosławia u progu II wojny światowej (lata 1937 — jesień 1939)”. Monografia zawiera także rozdział omawiający sytuację polityczną Jugosławii do 1934 r. Cezurę wyznaczają „nie tyle dwustronne relacje, co przede wszystkim stanowisko Polski i Jugosławii wobec pewnych wspólnych punktów odniesienia sąsiadów i mocarstw oraz problemów ogólnoeuropejskich związanych z utrzymaniem ładu wersalskiego”. Stosunki te były więc po części wypadkową zabiegów dyplomacji polskiej, aktywnej także w Belgradzie, której przyświecała w tym okresie idea utworzenia wokół Polski bloku państw, stanowiącego przeciwwagę dla mocarstw europejskich.

W. W.

Eugeniusz Duraczyński, *Kontrowersje i konflikty 1939—1941*, PWN, Warszawa 1977, s. 440.

Praca ukazuje mechanizmy myślenia i działania politycznego zrodzone w latach 1939—1941 w „kręgu burżuazyjnej, bądź burżuazyjno-liberalnej myśli